

- Agrostis alba prorepens f. armata* Cel. Appelbergen bij Groningen (So.).
Rumex Fennicus var. unigranis Danser. Gorinchem (J. Th. Henrard, 1913).
 „ *paraguayensis* Parodi. West Knollendam en Rotterdam. 1921 (Kl.).
Chenopodium aristatum L. var. *virginicum* L. pr. sp. (Aellen en Kloos). Wormerveer, 1916. (Kl.).
 „ *foetidum* Schrad. Simpelveld, 1921. (A. de Wever).
 „ *subcuneatum* Murr. (= *Ch. album* × *Berlandieri*). West Knollendam, 1921. (Kl.).
Amarantus crispus Terrac. Rotterdam (W. en Kl.).
Roemeria violacea Med. (Papaveraceae). Maastricht. (A. de Wever).
Cardamine hirsuta var. pilosa O. E. Schultz. Scheveningen. (So.).
Sisymbrium altissimum f. ucrainicum Th. Weert (Kl.) in N. K. A. 1921).
Lepidium Draba eu-Draba, var. matritense Th. Heerlerheide (Kl. in N. K. A. 1921).
Viola Riviniana × *rupestris arenaria*. Bergen (N.-H.) (Joh. S. Kloos en Kl.).
 „ *persicifolia var. lacteoides* Becker et Kloos. Wijchen (Ja. en Kl.). (tot deze var. behoort veel materiaal, dat vroeger als *V. canina* en *V. lancifolia* is gedetermineerd).
Parnassia palustris var. apetala Kloos. Bergen-Egmond (Kl. in N. K. A. 1921).
Daucus montevidensis Lk. Rotterdam. (Kl. in N. K. A. 1921).
Oenothera argentiniae Lev. et Th. Wormerveer, Deventer, West Knollendam, Rotterdam, Weert (Kl. in N. K. A. 1921).
Geum Aleppicum Jacq. Sittard. 1916 (A. de Wever).
Trigonella monspeliaca L. Weert (Kl. in N. K. A. 1921).
Astragalus cicer L. Wormerveer (Kl. in N. K. A. 1921).
Vicia benghalensis L. (*V. atropurpurea* Desf.) Wormerveer. (Kl. in N. K. A. 1921).
Anagallis arvensis m.

- Polygonatum multiflorum f. bracteatum*. Nijmegen. 1920 (K. en R.).
Juncus lamprocarpus c. stolonifer. Neerbosch (K. en R.).
Carex remota stricta. Neerbosch (K. en R.).
 „ *pallescens elatior*. Neerbosch, Groesbeek. (K. en R.).
 „ *glauca typica pallida*. Ubbergen (K. en R.).
 „ *Oederi pygmaea*. Groesbeek, Plasmolen. (K. en R.).
 „ *panicea f. longipedunculata*. Ubbergen (K. en R.), Groesbeek (K. en P. Dekker).
 „ „ *2. refracta*. Ubbergen. (K. en R.).
Scirpus paluster major met 3 aartjes. Weert (K. en R.).
Aira flexuosa Legei. Beek bij Nijmegen (Kl.).
Agrostis alba vivipara. 's-Gravenpolder (Exc. N. B. V.).
Molinia coerulea m. glomerata. Groesbeek (K. en R.).
Brachypodium distachyon. Wormerveer (Kl.).
Bromus villosus maximus. Wormerveer (Kl.).
Lepturus incurvatus II strictus b. gracilis. N. Beveland (Exc. N. B. V.).
Orchis masculus. Duinpan Hoek van Holland. 1921 (N. Postma).
Rumex Wachteri. Wormerveer (Kl.).
 „ *dentatus*. Rotterdam (W.).
 „ *auriculatus*. Arcen (Exc. N. B. V. 1921).
 „ *obtusifolius s. sp. R. silvester Wallr.* Zwijndrecht, Papendrecht, Wormerveer (Da. en Kl.), Bergen (Kl. en W.), Tjummarum (Da.).
 „ *sanguineus var. trigranis*. Haarlem. (Da.).
 „ *Knafii*. Schiedam (W.).
 „ *acutus confinis*. Zwijndrecht, Papendrecht (Kl. en Da.), Bergen (Kl. en W.), Tjummarum (Da.).
 „ *conspersus*. Zwijndrecht, Papendrecht (Da. en Kl.).
 „ *platyphyllus*. Papendrecht. (Kl. en Da.).
 „ *Weberi*. Papendrecht (Kl. en Da.).
 „ *Schreberi*. Ferwoude (Fr.). (Da.).
 „ *Steinii*. Zwijndrecht (Kl. en Da.).
Emex spinosa. Wormerveer (Kl.).
Polygonum patulum. Weert (Kl.).
Axyris amarantoides. Den Haag (So.), Hollandsche Rading bij Hilversum (S.).
Chenopodium ficifolium bohemicum. West Knollendam. 1921 (Kl.).
Amarantus hybridus s. sp. hypochondriacus ras. chlorostachys var. pseudoretroflexus. Mid-
 delburg (Kl.), Rotterdam (Kl. in N. K. A. 1921).
Amarantus quitensis var. rufescens Th. Rotterdam (Kl. in N. K. A. 1921).
 „ *gracilis*. Rotterdam (Kl. in N. K. A. 1921).
Ranunculus Flammula var. micranthus v. Soest. Eelde (So.).
 „ *bulbosus var. micranthus v. Soest*. Scheveningen (So.).
 „ *acer retroflexus Henr.* Volendam. 1921 (So.).
Cardamine pratensis var. acaulis. Groesbeek (K. en P. Dekker).
Alyssum maritimum. Den Haag, verwilderd (So.).
Lepidium bonariense var. pseudovirginicum Th. Nijmegen, aangevoerd (K. en R.).
Viola rupestris arenaria. Bergen (N.-H.) (Kl.).
Drosera anglica. Oisterwijk bij de Rosepbeek, 1922 en vroeger (F. A. des Tombe).
Geranium sanguineum St. Antoniemolen bij Nijmegen, aangevoerd (K. en R.).
 „ *molle var. bicolor v. Soest* (bloemen 2-kleurig, wit en lichtrose alleen aan de
 toppen der kroonbladen). Scheveningen (So.).
 „ *nodosum*. Bingerden. (Mej. v. Altena).

- Erodium moschatum*. Bij Alkmaar (S.).
Hydrocotyle vulgaris f. *submersa*. Eelde (So.).
Orlaya grandiflora. Mill, aangevoerd (K. en R.).
Epilobium parviflorum verticillatum. Middachten. 1918. (So.).
 „ „ *alternifolium*. Wassenaar. 1919. (So.).
Lythrum virgatum. Deventer. (Kl. in N. K. A. 1921).
Rubus hedycarpus s. sp. *macrostemon*. Oisterwijk (S.).
Potentilla recta s. sp. *acutifolia*. Warnsborn bij Arnhem (Mej. v. Altena en Mevr. Baukema).
 „ *anserina* l. *quadripetala*. Houtrust (So.).
Medicago arabica met 4 blaadjes. Goes (Exc. N. B. V.).
Melilotus ruthenicus. Wormerveer (Kl.).
 „ *sulcatus*. Wormerveer (Kl.).
Trifolium vesiculosum. Deventer (Kl. in N. K. A. 1921).
Lotus angustissimus var. *erectus*. Deventer. (Kl. in N. K. A. 1921).
Vicia lutea. Wormerveer (Kl.).
Lathyrus ochrus. Wormerveer (Kl.).
 „ *montanus tenuifolius*. Malden (Ja.).
Anagallis arvensis verticillata. Weurtsche waard, St. Pietersberg (K. en R.).
Gentiana Pneumonanthe latifolia. Laag Soeren. 1917. (So.).
Colloma linearis. Rotterdam (W.).
Phacelia tanacetifolia. Oosterbeek (Mej. E. A. W. de Bruin), Ede (H. J. v. Steenis).
Heliotropium europaeum. Rotterdam (W.).
Amsinckia lycopsidioides. Bloemendaal (G. A. v. Schaick).
Solanum triflorum. Rotterdam. (W.).
Solanum spec. verwant aan *S. triflorum*, maar stengel vrij wel kaal, bladen zeer vleezig en bessen zwart. Kijkduin. (Mej. M. Tijnstra).
Verbascum blattarioides. Rotterdam (W.).
 „ *orientale*. Rotterdam (W.).
Linaria bipartita. Nunspeet (aangevoerd). (W.).
Linaria vulgaris met gevulde bloemen. Ooi., daar ook met geel verhemelte, wit met oranje verhemelte (ook te Leur) en met eindpelorische bloemen (ook te Overasselt en Wijchen, met driespoor (Appeltern) en bleekbloemige zonder meeldraden. Dieden bij Megen (Ja.).
Mimulus luteus. Weurtsche en Ooische waard (K. en R.).
Thymus glaber × *angustifolius*. Middelaar, Overasselt, Wijchen (Ja.).
Dracocephalus parviflorus (blauwbloemig). Middelburg, Wormerveer (Kl.). Vroegere ex. waren meest rosebloemig.
Lamium intermedium. Franeker (Da.).
Stachys annuus. Mill. Aangevoerd (K. en R.).
 „ *rectus*. Weert (W.).
Scutellaria minor met gaafrandige bladen. Veenwouden (Schweers).
Brunella alba. Maarssen aan de Vecht (J. F. Reith).
Verbena bracteosa. Schiedam (W.).
Jasione montana littoralis. Helder (S.).
Galium Aparine spurium. Wormerveer (Kl.).
Valeriana officinalis fl. alb. Utrecht (S.).
Knautia arvensis fl. alb. Tusschen Hedel en den Bosch (S.).
Succisa pratensis met gele bloemen. Overasselt. 1920. Groesbeek. 1921. (Ja.) met witte en rose bloemen. Ginneken (S.).
Ambrosia trifida. Delft. (So.).

- Artemisia Tournefortiana*. Utrecht (Merwedekanaal) (S.).
Anthemis mixta. Wormerveer (Kl.).
Anacyclus clavatus. Wormerveer (Kl.).
Chrysanthemum Leucanthemum var. *discoideum*. Soest (in koren) (S.).
Cirsium anglicum acaule. Groesbeek (K. en R.).
 „ *palustre* × *anglicum*. Alblasserwaard (Kl.).
Lappa nemorosa. Dieren (oude vuilnisbelt) (J. Koornneef).
Centaurea melitensis uniflora. Deventer (Kl. in N. K. A. 1921).
Serratula tinctoria. Malden (Ja.).
Tragopogon pratensis tortilis. Langs spoor Wolvega-Oudeschoot (Schweers).
 „ *orientalis*. Vianen (met fasciaties) (S.).
Taraxacum officinale paludosum. Bergen (N.-H.) (Kl.).
Crepis pulcher. Rotterdam (W.).
Hieracium Pilosella met meerdere hoofdjes aan den stengel en bloeiende uitloopers.
 Utrecht (S.).
 „ *umbellatum fl. ochroleuca*. Huisduinen (O. L. v. Steenis).

H. HEUKELS.

BOEKAANKONDIGING.

C. SIPKES. **Flora van onze gekweekte kruidachtige vollegronds gewassen.** W. J. Thieme en Cie. Zutphen 1922.

Eindelijk hebben we hier een flora voor de tuinplanten. Tot nu toe moesten we ons daartoe behelpen met geïllustreerde prijscouranten van kweekers of het probeeren met een gewone flora van Nederland, die, behalve de wilde planten, alle ook, de een meer de ander minder, tuinplanten mee op nemen, al was het maar omdat zoo vele licht verwilderd gevonden kunnen worden. Maar het blijft daar steeds een toegift, waaraan men geen eischen van volledigheid kan stellen.

Nu is voor tuinplanten volledigheid toch niet te bereiken. Er komen daarvoor te veel steeds nieuwe soorten in de kwekerijen in zwang, terwijl ook veel oude in onbruik geraken. De bruikbaarheid van een flora voor tuinplanten hangt dus voornamelijk daarvan af, of er zooveel mogelijk volledig de op het oogenblik meest gebruikte tuinplanten in voorkomen. In hoeverre de heer Sipkes hierin geslaagd is, kan alleen een vakman-kweker uitmaken, of een liefhebber na langdurig geregeld gebruik. Dat de Schr. niet de bedoeling heeft gehad alles op te nemen, wat in de kwekerijen thans aangeboden wordt, blijkt reeds bij het vergelijken met een groote prijscourant.

Eigenlijke determineerlijsten zijn er alleen gegeven voor de grootere families en de heel groote geslachten, verder moet men zelf kiezen uit de beschrijvingen van een reeks geslachten of soorten. Dit stelt hooge eischen aan de keus van die beschrijvingen, waaraan met enkele regeltjes niet altijd is te voldoen; het brengt in elk geval daarentegen dit voordeel mee, dat het boekje zoo klein en handig blijven kon, en steeds gemakkelijk bij te werken is.

De determineerlijst voor de families is dubbel; de eene gaat precies volgens den opzet van de flora van Heimans, Heinsius en Thijsse, de andere lijst volgens het natuurlijke stelsel.

De illustraties zijn aardige, handig geteekende habitusschetsen, blijkbaar niet bedoeld als preciese portretten. Jammer, dat er niet nog veel meer van zijn gegeven en dat ze niet gekleurd konden zijn.

In elk geval is deze onze eerste flora van tuinplanten een aanwinst, waar de liefhebbers naar grijpen zullen, nu bij de tegenwoordige wijze van tuinaanleg zelfs in kleine tuintjes dikwijls zoo'n groot aantal soorten gebruikt wordt.

J. Hs.